

2 ביוני, 2013

לכבוד
חברי הכנסת ה-19

שלום רב,

הנדון: הצעת חוק להסדרת התיישבות בדואים בנגב, התשע"ג-2013

אנו שני הארגונים, עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל והאגודה לזכויות האזרח בישראל, פונים אליכם בעניין הצעת החוק להסדרת התיישבות בדואים בנגב, התשע"ג-2013 (להלן: "הצעת החוק"), אשר אמורה לעלות להצבעה לקריאה ראשונה במליאת הכנסת ביום שני 27.5.2013, ומבקשים כי תפעלו כנגד אישורו של החוק מהנימוקים להלן:

1. הצעת החוק הנדונה מצהירה כי תכליתה היא "להסדיר את הבעלות על הקרקעות בנגב בהתייחס לתביעות הבעלות שהוגשו בידי האוכלוסיה הבדואית בנגב, על מנת לאפשר הסדרת סוגיית התיישבות של בדואים בהתאם לנחלטות הממשלה" וכן "לאפשר את פיתוחו של הנגב לטובת כלל תושביו, ובכלל זה לאפשר מתן פתרונות התיישבותיים לאוכלוסיה הבדואית בנגב." (סעיף 1 לתזכיר החוק). בפועל, הצ"ח מתווה מסגרת אשר תזרז מהלכים לכפיית מדיניות ממשלתית כלפי האוכלוסיה הערבית בדווית בנגב בשתי סוגיות מקבילות. סוגיה אחת הנה פינוי הכפרים הבלתי מוכרים בנגב, כאשר ההנחה העומדת בבסיס התזכיר לעניין זה הנה כי תושבי הכפרים הבלתי מוכרים הנם פולשים ונטולי כל זכויות בקרקע ועל כן יש לפנותם. ממסגרת הצ"ח עולה השאיפה לפנות את רוב הכפרים הבלתי מוכרים, 36 במספר, בהם מתגוררים בין 70,000 - 90,000 תושבים. הסוגיה השנייה היא נושא הבעלות על הקרקעות בנגב. הנחת המוצא של הצ"ח היא, כי לא קיימת כלל בעלות בדווית בקרקע בנגב. ועל כן ההסדר המוצע על פיו הינו "לפנים משורת הדין" (עמודים 41-40 לדברי ההסבר); ואכן, ה"הסדר" וה"תמורות", הן בכסף והן בקרקע, המוצעות בהצ"ח, מבוססות על שלילה מוחלטת של זכויות האוכלוסיה הבדווית לקניין וזיקתה ההיסטורית לקרקע כפי שיפורט להלן.

2. הצ"ח מקדמת את עקרון הפרדה על רקע שיוך ותיוג אתני, שלפיו מגורי האוכלוסיה הבדווית וה"תמורות" בקרקע אשר תקבל, מתוחמים באזור גאוגרפי ידוע מראש ומצומצם, על פי המפה שהופיעה בתוספת הראשונה לחוק.

3. הצ"ח עושה תיוג אתני, הינה גורפת, וכוללנית ואינה נשענת על תשתית עובדתית ראויה. הגורפות משתקפת, בין היתר, באי בדיקת נסיבותיו של כל כפר וכפר מבין הכפרים הבלתי מוכרים וההתייחסות אל האוכלוסייה הבדווית כאל מכלול אחד. התייחסות כוללנית זו, איננה יכולה לשרת שום תכלית ראויה, והיא מנוגדת לפסיקת בית המשפט העליון, אשר פסלה הגבלה גורפת של זכויות, אשר איננה מבוססת על בדיקה אינדיבידואלית.
4. הצ"ח נשענת על הנחות מוטעות שאין להן כל אחיזה במציאות ההיסטורית והעכשווית בנגב ואף מנוגדות לאמירות משפטיות ברורות בעניין זה. הישענות הצ"ח על הנחות מוטעות הינה חמורה ביותר, במיוחד כאשר מדובר בחוק החורף את גורלם של אלפי משפחות להרס בתיהם, להרס כלכלתם, להרס חיי החברה שלהם.
5. יתירה מכך, הצ"ח מציעה להקים מנגנון לכפיית "הסדר" אשר יופעל בעיקר דרך סמכויות מנהליות אשר ישעו את תחולת עקרונות המשפט החוקתי, המשפט המנהלי ודיני המקרקעין והתכנון. לכן, היא מאמצת מתכונת של משטר חירום הפוגעת גם בעקרונות שלטון החוק והשוויון בפני החוק, הפרדת הרשויות, הליך הוגן ועצמאות השפיטה.
6. הצ"ח פוגעת בזכויות החוקתיות לשוויון, לקניין ולכבוד ללא תכלית ראויה. פגיעה זו הינה בלתי מידתית הן בשל האופי הגורף והכוללני של התזכיר, ובפרט לאור העובדה כי התזכיר מציג את חלופת הפינוי כחלופה הבלעדית לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים. וזאת, ללא בדיקה מעמיקה ופרטנית באשר לחלופות נוספות, ובעיקר באשר לאפשרות ההכרה בכפרים הבלתי מוכרים, ולהכרה בזכויות האוכלוסייה הערבית בדווית לקניין.
7. להלן קישור לנייר עמדה מפורט של עדאלה והאגודה לזכויות האזרח בעניין הצעת החוק אשר נשלח לוועדת השרים פענייני חקיקה ביום 18.04.2013 :

<http://www.acri.org.il/he/wp-content/uploads/2013/04/unrec-villages180413.pdf>

בכבוד רב,

ראויה אבו רביעה, עו"ד

סוהאד בשארה, עו"ד

האגודה לזכויות האזרח

עדאלה